

BIJELA KNJIGA O ULOZI INSTITUCIONALNE SKRBI MALOG OPSEGA U KONTINUUMU SUSTAVA SKRBI ZA DJECU

Dr. Stela Grigoras,

Regionalni ured UNICEF-a za Europu i Središnju Aziju

Pojavila se nova važna rasprava usmjerena na dva ključna pitanja

- Je li institucionalna skrb, pod određenim uvjetima, prikladan oblik skrbi u zajednici?
- Ako jest, kakvu bi ravnotežu trebalo uspostaviti između institucionalne skrbi i ostalih oblika skrbi kao što je udomiteljstvo, srodnička skrb i (prijelazna) posvajanje u sveobuhvatnom sustavu skrbi i zaštite djece?

Svrha bijele knjige o ulozi institucionalne skrbi malog opsega

- Svrha nije promicati uporabu institucionalne skrbi malog opsega, nego predstaviti dokaze o njezinoj trenutačnoj uporabi i utjecaju te ponuditi smjernice zbog kojih će sva djeca moći odrasti u stabilnom obiteljskom okruženju punom ljubavi.
- Dovodi u pitanje *status quo* u područjima s nerazmjernim brojem djece s teškoćama u razvoju u alternativnoj skrbi te činjenicu da su često u segregiranim ustanovama.
- Prepoznaje potrebu za specijaliziranim uslugama, a istovremeno upozorava na segregaciju ustanova.
- Naglašava da institucionalna skrb velikog opsega ne bi trebala postojati.

Opći trendovi u reformi skrbi za djecu u Europi i Središnjoj Aziji

- Broj djece koja odrastaju u velikim ustanovama se smanjio.
- Prelazak na institucionalnu skrb malog opsega, udomiteljstvo te prevenciju.
- Nereguliran rast institucionalne skrbi malog opsega u nekim državama u regiji.
- Djeca s teškoćama u razvoju i djeca iz marginaliziranih skupina previše su zastupljena u preostalim ustanovama i ustanovama za institucionalnu skrb malog opsega.
- Ustanove za institucionalnu skrb malog opsega upotrebljavane su kao privremeno i pragmatično „brzo“ rješenje problema velikih ustanova.
- Velik dio državnog proračuna troši se na izgradnju i održavanje ustanova institucionalne skrbi malog opsega.
- Vlade često ne žele ili ne mogu osigurati skrb u obiteljskom okruženju za svu djecu, a rezultat je propuštanje važnih prilika za ubrzanje sveobuhvatnih reformi.
- Vlade i partneri ponekad određene ustanove nazivaju ustanovama institucionalne skrbi malog opsega.
- Nepostojanje dogovora o tome što je prihvatljiva ustanova institucionalne skrbi malog opsega, kad i kome je namijenjena.

Odbor za prava osoba s invaliditetom, opći komentar na članak 19. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom

Velike ustanove s više od 100 korisnika, manji domovi za skupine od pet do osam osoba, pa čak ni individualni domovi ne mogu se nazivati ustanovama s neovisnim načinima življenja ako ih obilježavaju druge značajke institucija ili institucionalizacije.

Iako ustanove mogu biti različitih veličina, imati različite nazive i biti različito uređene, postoje određene značajke koje ih definiraju, kao što su:

obavezno dijeljenje asistencije s ostalima i nikakav ili ograničen utjecaj na pruženu skrb
izolacija i segregacija od neovisnog življenja u zajednici,

nedostatak kontrole nad svakodnevnim odlukama, nemogućnost biranja s kim žive,
rigidnost rutine bez obzira na vlastitu volju i želje,

iste aktivnosti na istom mjestu za skupinu osoba pod određenim nadzorom,
paternalistički pristup pri pružanju usluga.

Zaključak o cilju sustava skrbi za djecu

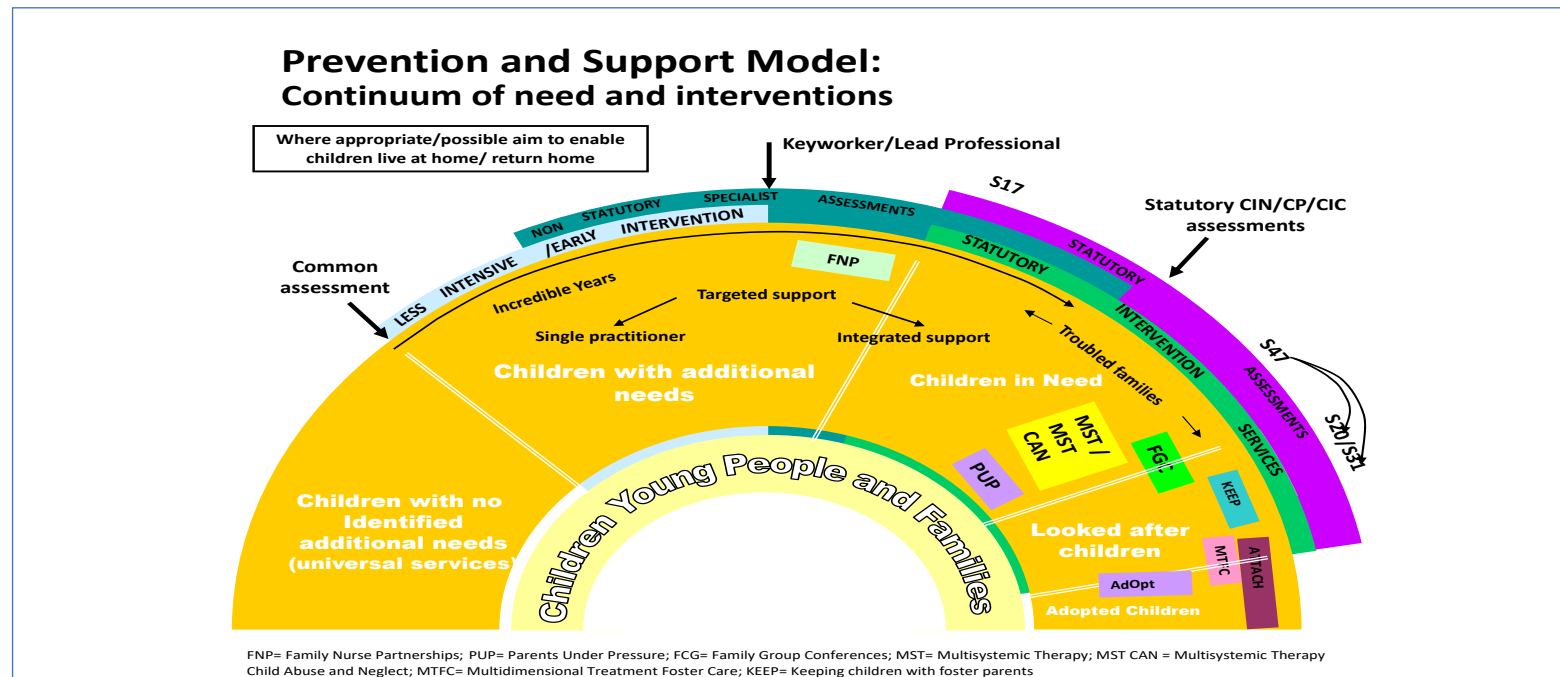
- Dosljedni sustavi skrbi za djecu uvijek bi trebali biti usmjereni na osiguravanje skrbi u obiteljskom okruženju za SVU djecu.
- Sve usluge razvijene kao dio sveobuhvatnog sustava skrbi za djecu trebale bi biti usmjerene na:
 - jačanje obitelji kako bi skrbile za svoju djecu,
 - sprječavanje nepotrebnog razdvajanja djece,
 - pružanje skrbi u obiteljskom okruženju djeci odvojenoj od obitelji i
 - davanje prioriteta ponovnoj integraciji djeteta i ponovnom ujedinjenju obitelji u bilo kojoj fazi djetetovog boravka u sustavu skrbi.

Glavni zaključak o institucionalnoj skrbi malog opsega

- Institucionalna skrb, uključujući i onu malog opsega, **nije prikladan stalni smještaj za djecu**
 - Iako institucionalna skrb omogućuje stalne odnose, ti odnosi se gube kad mladi postanu prestari za sustav.
 - Skrb malog opsega djecu i dalje lišava njihovog temeljnog prava na obitelj i stalne odnose s osobama koje će im pružati skrb i voljeti ih cijelog života.
- Stoga bi se institucionalna skrb malog opsega trebala upotrebljavati samo onda kada je **najmanje štetna alternativa**, kad nudi kvalitetnu kratkotrajnu skrb dok se ne uspostave usluge za biološke i alternativne obitelji ili obitelji koje će posvojiti dijete kako bi se zadovoljile djetetove potrebe.

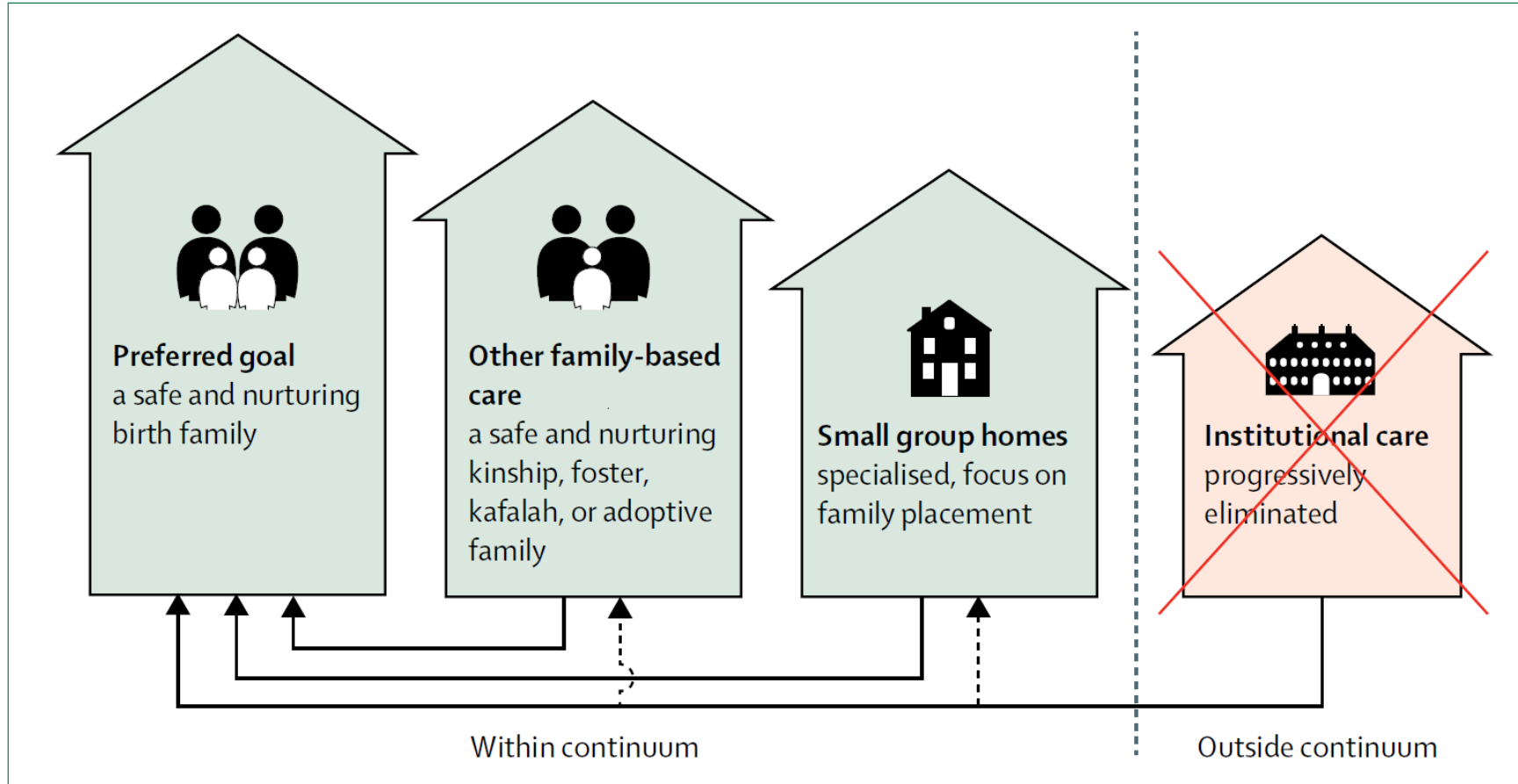
Uloga institucionalne skrbi malog opsega

- Trebalo bi je smatrati dijelom kontinuuma usluga skrbi
 - koja je vođena potrebama, a ne uslugama,
 - s uspostavljenim sofisticiranim sustavom kako bi se utvrdilo koja djeca mogu imati koristi od različitih vrsta smještaja u nekom razdoblju boravka u sustavu skrbi,
 - s redovitim procjenama i praćenjem da bi se osiguralo da su im potrebe zadovoljene i da im je pružena učinkovita potpora prije i nakon smještanja u sustavu skrbi.

FNP= Family Nurse Partnerships; PUP= Parents Under Pressure; FCG= Family Group Conferences; MST= Multisystemic Therapy; MST CAN = Multisystemic Therapy Child Abuse and Neglect; MTFC= Multidimensional Treatment Foster Care; KEEP= Keeping children with foster parents

Kontinuum skrbi

Kako društva upotrebljavaju institucionalnu skrb malog opsega?

- **Društva s dobro osmišljenim sustavom socijalne skrbi za djecu većinom upotrebljavaju institucionalnu skrb malog opsega za vrlo mali dio djece**
 - kad se smještanje u sustav institucionalne skrbi malog opsega temelji na vlastitoj informiranoj odluci mladog korisnika sustava
 - kao resurs dijeljene skrbi za roditelje djece s višestrukim teškoćama u razvoju ili djece kojoj je potrebna palijativna skrb.
- **Neka društva upotrebljavaju institucionalnu skrb malog opsega u postupku prijelaza**
 - dok se velike ustanove zatvaraju,
 - dok se uspostavljaju usluge za osnaživanje obitelji,
 - dok se razvija skrb u obiteljskom okruženju, i
 - dok se osnažuju univerzalne usluge kako bi se zadovoljile potrebe deinstitutionalizirane djece (ili osoba u opasnosti od razdvajanja) i njihovih obitelji / osoba koje brinu za njih.

Definicija institucionalne skrbi malog opsega

Institucionalna skrb malog opsega jest:

- javni ili privatni, registrirani smještaj **izvan obitelji**
- kojim se pruža **privremena** skrb za skupinu **4 – 6 djece**,
- a to čine **dobro osposobljene osobe koje su za to su plaćene**,
- uz primjenu **sustava ključnog radnika**,
- s malim omjerom osoba koje pružaju skrb i djece, čime se omogućuje prilagođena pozornost za svako dijete,
- na temelju stručno razvijenog plana za svako dijete,
- kojim se uzimaju u obzir i **djetetove želje**.

Cilj smještanja u sustav institucionalizirane skrbi malog opsega trebao bi biti aktivno pridonijeti:

- **ponovnoj integraciji djeteta** u njegovu obitelji ili, kad to nije moguće ili u djetetovom najboljem interesu,
- osigurati mu sigurnu, stabilnu i kvalitetnu skrb u **sustavu alternativne skrbi u obiteljskom okruženju**,
- posvojenju,
- **neovisnom življenju** s podrškom kad mladi prelaze u odraslu dob.

Značajke kvalitativne institucionalne skrbi malog opsega

- **ima jasnu ulogu** na području pružanja skrbi i jasnu svrhu
- **ima jedan krajnji cilj**: ponovnu integraciju djeteta, stalnu skrb u obiteljskom okruženju ili neovisno življenje s podrškom
- **manjeg je opsega**: 4 – 6 djece
- **kratkotrajna je**: što je kraće moguće, ali ne duže od 6 – 12 mjeseci.
- **organizira se u malim skupinama**, s djecom razne dobi, spola i sposobnosti
- s rutinama koje se organiziraju prema **pravima i potrebama djece**
- **odgovara na kompleksne potrebe**, izazove ili okolnosti u kojima se djeca nalaze, pruža specijalističku, prilagođenu, intenzivnu / često terapijsku podršku 24 sata dnevno,
- pruža skrb visoke kvalitete putem **dobro osposobljenog, plaćenog osoblja**, koje ponekad radi u smjenama
- **primjenjuje sustav ključnog radnika** s osobljem koje pruža usluge koje su relevantne i prilagođene svakom korisniku
- **holistička procjena potreba svakog djeteta i obitelji i sveobuhvatno upravljanje slučajem** (redovito službeno preispitivanje planova skrbi, u suradnji s djetetom i obitelji) ključne su temeljne usluge koje koordinira i/ili pruža osoblje institucionalne skrbi malog opsega kako bi olakšali djetetov povratak u skrb u obiteljskom okruženju.
- **integracija u zajednicu**, pohađanjem redovnog obrazovnog sustava, zdravstvenog sustava itd. i promicanje inkluzije: djeca s i bez invaliditeta žive zajedno
- **osigurava okružje u kojem se djeca osjećaju zaštićenima, sigurnima, voljenima**, da imaju potporu i da mogu sudjelovati u donošenju odluka o svojem životu te imaju pristup svojoj potpori koja ima je potrebna da bi postali samostalni, neovisni pojedinci.

Hvala!

Stela Grigoras,

Regionalni ured UNICEF-a za
Europu i Središnju Aziju

sgrigoras@unicef.org

Bijela knjiga Uloga institucionalne skrbi malog opsega kod djece u prijelazu s institucionalne skrbi na skrb u zajednici te u ukupnom spektru skrbi u Europi i Središnjoj Aziji

